

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vniuers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

7 Ex qua culpa in delictis teneatur quis ad damnum sua culpa datum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

verb. Locatio, num. 20. Armilla eod. verb. num. 22. & verb. Custos, num. 1. & 2.

Altera opinio est negantium, eum, qui huiusmodi operas locat, teneri ex leuissima culpa: quod probat ex regula generali, quam supra tradidimus, nimirum, quando contractus est in gratiam vtriusque, scilicet, datus, & accipientis, non tenetur quis nisi ex dolo, & culpa lata, vel leui: & idem videtur esse ius de quasi contractu, qui est in utilitatem, & bonum vtriusque: Ita Glossa in l. Si res, ff. Qui columnam, ff. locati, vbi subicit hæc: Cum dicitur in ea lege: Quia diligentissimus quisque obseruaturus esset, positum esse superlatiuum (diligentissimus) pro positiuo (diligenti) Hæc Glossa sententia videtur locum habere in iudicio: Auctores autem primæ opinionis loquuntur de foro conscientie, & vera esse videtur huiusmodi sententia, quoniam qui suas operas locant in huiusmodi rebus transierunt, vel tractandis, tacite sese videntur obligare, vt sint diligentissimi, eo quod leui, vel facili negotio solent huiusmodi res frangi, vel damnum aliquod, & detrimentum pati.

Tertio quaeritur, An qui mercede conductus rem aliquam custodit, ex leuissima culpa teneatur Angelus, Rossella, Siluester, Tabientis in verb. Custos, num. 1. censent teneri: idque probant ex l. Qui mercedem, & l. Domini, ff. Locati, vbi dicitur, periculum tunc prestari debere. Idem etiam docet Glossa ibidem. At Siluester sibi contrarius in verb. Locatio, q. 17. ad finem, negat eum ex leuissima culpa teneri, quia est contractus in gratiam vtriusque, sed in tali contractu nemo tenetur nisi ex leui culpa. Fortè leges supra citate tantummodo locum habent in iudicio. Quidquid sit, prima opinio, quæ videtur esse communis, secundum conscientiam tenenda est: quia custos, qui mercede conducitur, videtur tacite suam exactissimam diligentiam promittere, & sese conductioni obligare ad rem diligentissime custodiendam.

Ex qua culpa in delictis teneatur quis ad damnum sua culpa datum.

CAPVT VII.

SCIENDUM est primò, Instit. de obligationibus, quæ ex delicto nascitur, s. i. numerari quatuor genera obligationum, quæ ex maleficio oriuntur, videlicet, furtum, rapinam, damnum, iniuriam. In præsentis loco agendum est de Damno. Porro damni appellatione intelligitur omne detrimentum illatum bonis, & rebus alienis ab homine libero, scilicet sui iuris, vt si Titius occiderit seruum, vel quædam pedem alterius, vel fegetes incendit, vestes consciderit, vel confregit, lacerauerit.

Quaeritur ergo, An quando quis dat rei illicitè operam, teneatur ex leui, & leuissima culpa ad damnum faciendum; vt si Titius incendit stipulam alienam, & ignis latius euagatus vicinam fegetem adusserit: aut si alienum seruum vulnerare tantummodo volens, aut de ponte præcipitate in flumen, occiderit; aut si equo vectus curreret, vt aliquem interimeret, seruum alienum in via præcæderit, aut si rem alienam furto sublatam per fenestram deiecerit, & seruum alienum tunc fortè, prætereuntem peremerit.

Dux sunt opinioniones, Prima est asserentium, ex leui, & leuissima culpa teneri. Probant ex Instit. de obligat. quæ ex delicto nascuntur. §. Iniuria, & l. Qui occidit, §. In hac quoque actio, ff. Ad legem Aquilia, vbi habetur ex dolo, culpa teneri, & non ex casu fortuito, vbi lex culpam intelligit, quatenus dolo, & lata culpæ opponitur, ac proinde intelligit leuem, & leuissimam. Item cap. ult. de iniuria, & damno dato, aperte dicitur non teneri quem, si de contingentibus nihil omisit, ergo in eo capite significatur, exactissimam diligentiam præstandam, per quam nihil de contingentibus omittitur. Ita Angelus in verb. Culpa, num. 6. Adrianus in 4. de Restitutione, questione, quæ incipit: Vtrum in foro conscientie. Abbas in cap. ult. de iniuria, & damno dato. Me-

dina De restitut. quasi, q. Couarr. in Epitome par. 2. cap. 6. §. 8. num. 12.

Secunda opinio est aliorum negantium, eum teneri ex leuissima culpa. Sic Innocentius in cap. Sicut digno, de Homicidio, & Abbas sibi contrarius in cap. Cum causam, de testib. & attestat. cap. Delicti de arbitris, cap. Quoniam contra, de probat. Siluester in verb. (Culpa) q. 4. & verb. Aduocatus q. ult. verb. Restitutio 2. num. 12. Decius, Aretinus, Romanus, Iason, Anania, Barbatius, Felinus apud Couarruuiam loco supra citato. Id probant, quia obligatio restituendi vel est ratione rei acceptæ, vel ratione acceptationis. Sed id non potest esse ratione rei acceptæ, eo quod solum est damnum illatum, & nihil alienum acceptum ratione acceptationis, eo quod solum præcessit leuissima culpa, quæ est abique peccato.

Tota hæc controuersia, & opinionum diuersitas nata est ex ipso iure Ciuili, & Canonico: in vtroque enim, vt supra dixi, videtur obligatio restituendi etiam ex leuissima culpa decerni eiusmodi leges. Secunda opinio transferre esse penales, ac ita non esse restituendum damnum nisi post sententiam iudicis, & condemnationem delicti, quam penam dicunt esse iustam, vt quisque dando operam rei illicitæ, sit diligentior, & cautiore, ne ex suo delicto damnum alteri sequatur. Prima verò sententia vult prædictas leges non esse penales, sed iustas, ac proinde conscientiam obligare, etiam ante iudicis sententiam, vt sic videlicet detereantur homines à delictis patrandis, & à damno alijs inferendo. Ceterum cum legum interpretatio debeat esse benigna, & mitior, valde probabilis est secunda sententia, quæ dicit eiusmodi leges penales esse, & neminem secundum conscientiam obligare ad damnum restituendum, nisi post iudicis sententiam.

Ex qua culpa teneatur quis ex quasi delictis.

CAPVT VIII.

SCIENDUM est, in Instit. de obligationibus, quæ ex quasi delicto nascuntur, quasi delicta dici ea, in quibus lapsè contingit, vt non peccet, nihilominus verò quasi reus censetur ob delictum, vel facti alterius iura potestati subiecti. Porro iure ciuili, quasi delicta habentur, cum quis damnum dat per domesticos suos, videlicet per liberos, vel famulos, vel seruos, vel domesticos, quos domi suæ habet. Vnde multi sunt tituli in iure de hæc re, nimirum titulus in Digestis, de iis, qui deiecerint, vel effuderint aliquid, vt si per fenestram aliquid solidum deiecit, vel aliquid effudit in viam, per quam homines prætereunt, vel in qua frequenter commorantur: Item cum quis ea parte, quæ vulgo iter fieri solet, quid positum, aut suspensum tenet, quod potest, si ceciderit, alicui nocere. Est item in Digestis titulus: Si Quadrupes pauperiem fecisse dicatur, in quo titulo agitur de obligatione, quæ quis tenetur ex damno dato per animalia sua. Et pauperies in eo titulo vocatur damnum datum abique iniuria, hoc est, per animalia, quæ iniuriam facere nequeunt, est ratio, & voluntate carant, vt si equus tuus calcitrosus quempiam calcem percussit, aut bos cornu petere quemque obuium, aut proximum consueuisset, aut mula, mulusque propter nimiam ferocitatem suam detrimentum attulit. Et ff. eod. tit. & idem iuris est, si animal bipes damnum intulerit, vt si gallina intrauerit domum alterius, & vestem uestro, vnguibusque lacerauerit, vel vestem disciderit, aut fixauerit, aut vasculum confregit. Est iudè titulus in Digestis de Noxalibus actionibus, Noxalis actio dicitur, quæ tenetur quis ex damno dato per seruum suum l. Noxalis actio, ff. eod. tit.

Extat & alius titulus in ff. Si Familia furum fecisse dicatur: Vnde exercitor nauis, cauponæ, aut stabuli tenetur ex damno, quod nauis, cauponæ, aut stabuli factum fuerit: tenetur, inquam, non ob ipsius malefactum, & delictum, sed